

PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI VO VECIACH ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V EURÓPSKOM PRÁVE

Projekt je spolufinancovaný vládami Českej, Maďarskej, Poľskej a Slovenskej republiky prostredníctvom vyšehradských grantov z Medzinárodného vyšehradského fondu. Poslaním fondu je podporiť myšlienky udržateľnej regionálnej spolupráce v strednej Európe.

PRÍSTUP K SPRAVODLIVOSTI VO VECIACH ŽIVOTNÉHO PROSTREDIA V EURÓPSKOM PRÁVE

Analýza vybraných aspektov: Podmienky aktívnej legitímácie

I. Prístup k spravodlivosti vo veciach žiadostí o informácie týkajúcich sa životného prostredia

Podľa Dohovoru o prístupe k informáciám, účasti verejnosti na rozhodovacom procese a prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (ďalej len „Aarhuský dohovor“) a smernice Európskeho parlamentu a rady 2003/4/ES z 28. januára 2003 o prístupe verejnosti k informáciám o životnom prostredí (ďalej len „smernica o informáciách o životnom prostredí“) neexistujú žiadne požiadavky na aktívnu legitímáciu spojené so štátnou príslušnosťou, bydliskom alebo sídlom činnosti. Článok 6 smernice o informáciách o životnom prostredí uvádza, že „každý žiadateľ“ o informácie o životnom prostredí musí mať prístup k postupu preskúmania (právnemu prostriedku nápravy). Pojem „žiadateľ“ je vymedzený veľmi jednoducho v článku 2 ods. 5 smernice o informáciách o životnom prostredí ako „každá fyzická osoba alebo právnická osoba, ktorá žiada informácie o životnom prostredí.“

II. Prístup k spravodlivosti týkajúci sa práv účasti verejnosti

V Oznámení Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia (2017/C 275/01)¹ je aktívna legitímácia vymedzená ako „nárok napadnúť na súde alebo pred iným nezávislým a nestranným orgánom zákonnosť rozhodnutia, úkonu alebo opomenutia subjektu verejného sektora s cieľom chrániť právo alebo záujem žalobcu“. ² Ústrednou otázkou, ktorú je potrebné zodpovedať, je teda otázka, ktoré fyzické a právnické osoby majú takýto nárok na základe právnych predpisov EÚ.

V prvom rade, treba poznamenať, že ani Aarhuský dohovor, ani právo EÚ nebránia členským štátom umožniť komukoľvek napadnúť rozhodnutia týkajúce sa konkrétnych činností, a to bez rozdielu.³ Niektoré členské štáty EÚ sa k tomu približujú, napríklad v Portugalsku ⁴ a Lotyšsku zaviedli právo *actio popularis*. ⁵ Väčšina členských štátov má však pravidlá, ktoré obmedzujú aktívnu legitímáciu na určité kategórie osôb. Preto je dôležité porozumieť tomu, kedy sú obmedzenia aktívnej legitímácie v súlade s Aarhuským dohovorom a právom EÚ a kedy sú takéto obmedzenia nad rámec toho, čo je povolené.

1 https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2017.275.01.0001.01.SLK&toc=OJ:C:2017:275:TOC

2 Oznámenie Komisie, bod 58.

3 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 194.

4 Pozri Aragão, A.: Study on the Implementation of Articles 9.3 and 9.4 of the Aarhus Convention in Portugal (*Štúdia o implementácii čl. 9.3 a 9.4 AD v Portugalsku*), dostupné online: http://ec.europa.eu/environment/aarhus/access_studies.htm.

5 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 195.

Podľa článku 9 ods. 2 Aarského dohovoru je povinné priznať aktívnu legitímáciu osobám a mimovládnym organizáciám, ktoré spĺňajú tieto kritériá: musia byť osobami z radov „dotknutej verejnosti“, ktorá je vymedzená v článku 2 ods. 5 Aarského dohovoru, a musia mať buď „dostatočný záujem“ alebo musí pretrvávajúť „porušovanie práva“.

Je nutné poznamenať, že tieto kritériá sú prepísané od slova do slova v smerniciach EIA, IED a odvoláva sa na ne smernica Seveso III.

Dotknutá verejnosť

Podľa článku 2 ods. 5 Aarského dohovoru „*„Zainteresovaná verejnosť“ znamená verejnosť, ktorá je alebo by mohla byť ovplyvnená rozhodovacím procesom týkajúcim sa životného prostredia, alebo sa o tento proces zaujíma; pre potreby tejto definície sa mimovládne organizácie podporujúce ochranu životného prostredia a spĺňajúce všetky požiadavky vnútroštátneho práva považujú za zaujímavé sa o rozhodovací proces.*

Podľa článku 9 ods. 2 Aarského dohovoru, „dotknutá verejnosť“, za predpokladu, že spĺňa ďalšie ďalej uvedené kritériá, má právo napadnúť úkony alebo opomenutia uvedené v bode 2 vyššie. Pojem je definovaný v článku 2 ods. 5 Aarského dohovoru. Podľa príručky pre implementáciu k Aarskému dohovoru⁶ sa to „*týka časti verejnosti všeobecne s osobitným vzťahom ku konkrétnemu procesu rozhodovania*“ vzhľadom na skutočnosť, že je alebo pravdepodobne bude dotknutá príslušným rozhodnutím, ktoré sa má prijať, alebo sa zaujíma o takéto rozhodnutie.⁷

Aarský výbor potvrdil, že otázka toho, či niekto je alebo pravdepodobne bude zasiahnutý, závisí od povahy a rozsahu príslušnej činnosti. Napríklad „*výstavba a prevádzka jadrovej elektrárne môže zasiahnuť viac ľudí v krajine a v susedných krajinách než výstavba továrne na spracovanie kože alebo bitúnok.*“⁸ Príručka pre implementáciu tvrdí, že dotknutou verejnosťou môžu byť pri výstavbe jadrových elektrární až státisíce ľudí v niekoľkých krajinách. Uvádza sa tak v náleze Aarského výboru proti Spojenému kráľovstvu vo veci výstavby jadrovej elektrárne Hinkley Point C. Aarský výbor najprv objasnil, že „*verejnosť môže byť dotknutá (znepokojená, zainteresovaná) buď z dôvodu možných následkov normálneho alebo rutinného vykonávania danej činnosti alebo z dôvodu možných následkov v prípade havárie alebo inej mimoriadnej udalosti, alebo z oboch dôvodov.*“⁹

⁹ Výbor taktiež poukázal na to, že to platí aj pre prípady, v ktorých je riziko havárie veľmi nízke.¹⁰ Okrem toho, daná činnosť „*môže mať dopad nielen na merateľné faktory, akými sú napríklad majetok alebo zdravie dotknutej verejnosti, ale aj menej merateľné aspekty, akým je kvalita ich života.*“¹¹ Pri určovaní dotknutej verejnosti je teda nutné vziať do úvahy rozsah účinkov havárie, vrátane potenciálneho rozsahu nepriaznivých vplyvov, ako aj vnímania zo strany ľudí žijúcich v prípadnom

6 <http://www.unece.org/index.php?id=35869>

7 Príručka na implementáciu Aarského dohovoru, str. 57.

8 ACCC/C/2010/50 (Česká republika), bod 66.

9 ACCC/C/2013/91 (Spojené kráľovstvo), ECE/MP.PP/C.1/2017/14, bod 73.

10 Tamtiež, bod 75.

11 Tamtiež, bod 73.

dosahu a ich obáv.¹² Aarhuský výbor preto odporučil, aby Spojené kráľovstvo pri identifikácii dotknutej verejnosti ovplyvnenej príslušným rozhodovaním o veľmi nebezpečných činnostiach zohľadnilo princíp predbežnej opatrnosti a prípadné následky v prípade, že by malo k havárii skutočne dôjsť, aj keď ide o nízku mieru rizika.¹³

Pokiaľ ide o to, či niekto má záujem, Aarhuský výbor potvrdil, že „to, či osoby z radov verejnosti majú záujem na rozhodovaní, závisí od toho, či navrhovaná činnosť môže porušiť ich majetkové a ďalšie súvisiace práva (vecné práva), spoločenské práva alebo iné práva alebo záujmy, týkajúce sa životného prostredia.“¹⁴ Napríklad nájomníkov, ktorých sociálne a environmentálne práva sú poškodené určitou činnosťou, treba považovať za osoby spadajúce pod definíciu „dotknutej verejnosti“, a to napriek tomu, že ich vlastnícke práva nie sú dotknuté.

Príručka pre implementáciu okrem toho uvádza, že Článok 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru nerozlišuje medzi vecným a právnym záujmom a priznáva im rovnaké postavenie.¹⁵ Toto potvrdil Aarhuský výbor vo svojom rozhodnutí proti Spojenému kráľovstvu vo veci elektrárne *Hinkley Point C*: „Pojem „mať záujem“ na rozhodovaní o životnom prostredí, by mal zahŕňať nielen osoby z radov verejnosti, ktorých právny záujem alebo práva zaručené podľa právnych predpisov by mohli byť porušené navrhovanou činnosťou, ale aj osoby, ktoré majú len vecný záujem (napríklad v prípade navrhovanej činnosti, ktorá môže mať vplyv na vodný tok, záujem pozorovateľov vtáctva o zachovanie neporušených hniezd alebo záujem rybárov o zachovanie rybolovu). Ako je to v prípade mnohých jurisdikcií, môže zahŕňať aj osoby, ktoré vyjadrili záujem o určitú vec bez toho, aby uviedli konkrétny dôvod ich záujmu.“¹⁶

V Príručke pre implementáciu sa ďalej uvádza, že „keďže článok 9 ods. 2 je však nástrojom presadzovania práva podľa článku 6, ... možno sa domnievať, že každá osoba, ktorá sa zúčastňuje ako osoba z radov verejnosti na pojednávaní alebo v inom konaní s účasťou verejnosti podľa článku 6 ods. 7, by mala mať možnosť využívať ustanovenia o prístupe k spravodlivosti v článku 9 ods 2.“

¹⁷ Je to logické, pretože osoba, ktorá sa zúčastňuje v konaní s účasťou verejnosti podľa článku 6 Aarhuského dohovoru jasne ukázala „záujem“ a preto by mala byť tiež považovaná za súčasť „dotknutej verejnosti“ a mať prístup k súdom podľa článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.

Dostatočný záujem alebo porušenie práva

Článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru: *O tom, čo predstavuje dostatočný záujem a porušovanie práva, bude rozhodnuté v súlade s požiadavkami vnútroštátneho práva a v súlade s cieľom dať dotknutej verejnosti široký prístup k spravodlivosti v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru. Na tento účel sa záujem akejkoľvek mimovládnej organizácie, ktorá spĺňa požiadavky uvedené v článku*

12 Tamtiež, bod 75.

13 Rozhodnutie VI/8k na Zasadnutí zmluvných strán, ECE/MP.PP/2017/2/Add.1, bod 8(b).

14 ACCC/C/2010/50 (Česká republika), bod 66

15 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 57.

16 ACCC/C/2013/91 (Spojené kráľovstvo), bod 74.

17 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 58.

2 ods. 5 považuje za dostatočný na účely písmena a). Tieto organizácie budú považované za také, ktorých práva môžu byť porušené na účely písmena b).

Ak postavenie dotknutej verejnosti môže byť preukázané, v rámci vnútroštátneho práva sa môže ešte vyžadovať, aby účastník, ktorý chce napadnúť rozhodnutie, konanie alebo opomenutie týkajúce sa určitej činnosti, preukázal buď dostatočný záujem alebo porušovanie práva. V článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru je uvedené: „O tom, čo predstavuje dostatočný záujem a porušovanie práva, bude rozhodnuté v súlade s požiadavkami vnútroštátneho práva a v súlade s cieľom dať dotknutej verejnosti široký prístup k spravodlivosti v rámci rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.“ Voľná úvaha zmluvných štátov pri určovaní kritérií pre aktívnu legitimáciu je teda obmedzená požiadavkou poskytovať dotknutej verejnosti široký prístup k spravodlivosti v rozsahu pôsobnosti tohto dohovoru.¹⁸ Podľa Aarhuského výboru, „to znamená, že účastníci konania pri uplatňovaní svojej voľnej úvahy nesmú vykladať tieto kritériá spôsobom, ktorý významne zužuje aktívnu legitimáciu a je v rozpore s príslušnými všeobecnými povinnosťami podľa článku 1, 3 a 9 dohovoru.“¹⁹

Článok 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru ustanovuje najmä to, že verejnosť musí mať prístup k spravodlivosti v záležitostiach týkajúcich sa životného prostredia, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť, národnosť alebo bydlisko, a v prípade právnickej osoby bez ohľadu na jej sídlo alebo skutočné miesto výkonu jej činnosti. Táto požiadavka bude podrobnejšie prediskutovaná v súvislosti s mimovládnyimi organizáciami ako osobami z radov dotknutej verejnosti.

Dostatočný záujem

Členské štáty v súlade s prístupom na základe záujmu stanoviť všeobecné požiadavky, týkajúce sa záujmu žiadateľa.²⁰ Takéto požiadavky však nesmú zamedzovať prístup k spravodlivosti. Toto sa dá doložiť rozhodnutím Aarhuského výboru, že všeobecná požiadavka, že „rozhodnutie jej spôsobuje ujmu a je predmetom odvolania“ je prípustná, pokiaľ nie je vykladaná spôsobom, ktorý vylučuje jednotlivé osoby „ktorým môže byť spôsobená ujma alebo ktoré môžu byť vystavené iným druhom nepohodlia činnosťami škodlivými pre životné prostredie, umožnenými rozhodnutím o povolení.“²¹

Aarhuský výbor okrem toho uviedol, že príslušné kritériá nesmú závisieť od jedného samostatného faktora, v tomto prípade od vzdialenosti od povolenej činnosti.²² Z toho vyplýva, že členské štáty musia vziať do úvahy všetky relevantné ohľady určitého úkonu / opomenutia, ktoré by mohli mať vplyv na záujem žiadateľa a nesmú ho obmedzovať len na určité izolované faktory, či už je to vzdialenosť do činnosti alebo iný ohľad.

18 ACCC/C/2005/11 (Belgicko), ECE/MP.PP/C.1/2006/4/Add.2, bod 33.

19 ACCC/C/2010/48 (Rakúsko), ECE/MP.PP/C.1/2012/4, bod 61 a ACCC/C/2010/50 (Česká republika), bod 75.

20 ACCC/C/2005/11 (Belgicko), bod 40, ACCC/C/2006/18 (Dánsko), ECE/MP.PP/2008/5/Add.4, bod 31, ACCC/C/2013/81(Švédsko), ECE/MP.PP/C.1/2017/4, bod 85.

21 ACCC/C/2013/81(Švédsko), body 86-87. Hoci toto oznámenie bolo rozhodnuté na základe článku 9 ods. 3 AD, platí rovnako aj v súvislosti s článkom 9 ods. 2 AD.

22 Tamtiež, bod 101.

Porušenie práva

Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia správne uvádza, že uplatňovanie kritérií aktívnej legítimácie, ktoré sa týkajú porušovania práva, „*predstavuje výzvy, pretože ochrana životného prostredia zvyčajne slúži všeobecnému verejnému záujmu a nie je zameraná na výslovné priznávanie práv jednotlivcom.*“²³ Komisia konštatuje, že kritériá týkajúce sa dostatočného záujmu sú spravidla menej problematické.

Uplatnenie kritéria, ktoré sa riadi prístupom založeným na právach, vskutku viedlo k vzniku viacerých nálezov Aarhuského výboru a judikatúry Súdneho dvora EÚ.

Vec ACCC/C/2010/48 sa týkala oznámenia predloženého mimovládnu organizáciou Ökobüro, okrem iných vecí proti rakúskym pravidlám pre aktívnu legítimáciu platných pre jednotlivcov, ktorí chcú napadnúť povolenie podliehajúce smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie (EIA) a (dnešnej) smernici o environmentálnej zodpovednosti (IED). Rakúsky systém sa pri jednotlivcoch riadi prístupom založeným na právach, pričom organizácia Ökobüro namietala voči tomu, že postup schvaľovania môžu napadnúť len „susedia“, do tej miery, do akej príslušné činnosti ovplyvňujú ich vlastný blahobyt alebo majetok. Aarhuský výbor uvažoval o tom, či je definícia „susedov“ v príslušnom rakúskom zákone v súlade s cieľom poskytnúť široký prístup k spravodlivosti. Dospel k nálezu, že táto definícia by nemala obmedzovať osoby, ktoré sú dočasne v okolí navrhovaného projektu, ako napríklad nájomcovia alebo pracovníci. Aj keď výbor nemal potrebné dôkazy na to, aby dospel k nálezu k tejto otázke, zistil, že sťažnosť vyvoláva vážne obavy týkajúce sa spôsobu výkladu a uplatnenia rakúskeho zákona o aktívnej legítimácii a vyzval súdy, aby vykladali ustanovenie v súlade s cieľmi dohovoru.²⁴

Vo veci ACCC/C/2010/50 Aarhuský výbor konštatoval, že „*ak české súdy systematicky vykladajú § 65 Správneho súdneho poriadku takým spôsobom, že „práva“, ktoré správnym konaním „vznikli, zanikli alebo sú porušené“ sa vzťahujú len na majetkové práva a nezahŕňajú žiadne ďalšie možné práva alebo záujmy verejnosti týkajúce sa životného prostredia (vrátane práv nájomcov), môže to brániť širokému prístupu k spravodlivosti a byť v rozpore s cieľmi článku 9 odseku 2 dohovoru.*“²⁵

V súvislosti so smernicou o posudzovaní vplyvov (EIA) Súdny dvor Európskej únie (ďalej len „SDEÚ“) uznal, že „*členské štáty majú širokú mieru voľnej úvahy na určenie toho, čo predstavuje „dostatočný záujem“ alebo „porušovanie práva“.*“²⁶ Takáto voľná úvaha je však bližšie vymedzená nutnosťou zabezpečiť dodržiavanie cieľa zabezpečiť široký prístup k spravodlivosti pre dotknutú verejnosť.²⁷ Ustanovenia o aktívnej legítimácii by sa navyše nemali vykladať reštriktívne.²⁸

23 Oznámenie Komisie, ods. 102.

24 ACCC/C/2010/48 (Rakúsko), bod 63.

25 ACCC/C/2010/50 (Česká republika), bod 76.

26 C-115/09 Trianel, bod 55; C-72/12, Gemeinde Altrip, bod 50 a C-570/13 Gruber, bod 18.

27 C-570/13 Gruber, bod 39

28 Tamtiež, bod 40.

Prístup založený na právach sa tradične uplatňoval aj v Nemecku. Vo veci *Trianel*²⁹ SDEÚ dospel k záveru, že bolo v súlade s (dnešným) článkom 11 smernice o posúdení vplyvov (EIA), keď bola aktívna legitimácia jednotlivcov obmedzená na subjektívne práva, ktoré boli porušené, zatiaľ čo v prípade MVO to tak nie je.

SDEÚ však v niektorých prípadoch určil deliacu čiaru, na základe ktorej považuje vnútroštátne pravidlá aktívnej legitimácie za príliš obmedzujúce. Vo veci *Altrip*³⁰ SDEÚ skúmal požiadavku podľa nemeckého práva, podľa ktorej na to, aby príslušný súd uznal porušenie práva na účel napadnutia rozhodnutia na základe procesnej vady, navrhovateľ musel preukázať, že napadnuté rozhodnutie by bolo bez uplatňovanej procesnej vady odlišné. Súd dospel k záveru, že členské štáty by takýto systém mohli uplatniť, iba ak by vnútroštátny súd mohol preukázať „bez toho, aby dôkazné bremeno v tejto súvislosti niesol navrhovateľ [...], že napadnuté rozhodnutie by bez procesnej vady, ktorú uplatňuje navrhovateľ, nebolo odlišné.“³¹ V prípade Nemecka to tak nebolo a dôkazné bremeno niesol navrhovateľ. Toto bolo potvrdené SDEÚ vo veci *Európska komisia proti Nemecku*.³²

Je poľutovaniahodné, že SDEÚ ani Aarhuský výbor nezašli ďalej pri obmedzovaní priestoru pre voľnú úvahu členských štátov, aby jednotlivcom poskytli aktívnu legitimáciu na základe porušenia práva. Rizikom je, že aktívna legitimácia nebude umožnená osobám, ktorých práva môžu byť pravdepodobne porušené. Členské štáty by mali preto uplatniť rozsiahlejší prístup k právam, ktoré môžu byť porušené rozhodnutiami a nekonaním so zreteľom na konkrétne činnosti. Komisia odkazuje na tento prístup vo svojom oznámení o prístupe k spravodlivosti, v ktorom sa uvádza: „V environmentálnom práve Únie sa nestanovuje všeobecné právo na zdravé a neporušené životné prostredie pre každého jednotlivca. Fyzická alebo právnická osoba však mohla získať právo na využívanie životného prostredia na konkrétnu hospodársku alebo neziskovú činnosť. Príkladom môže byť udelené alebo získané právo na rybolov v konkrétnych vodách. Z toho môže vyplývať potreba napadnúť každé rozhodnutie, úkon alebo opomenutie, ktoré má vplyv na osobitne udelené právo na využívanie životného prostredia.“³³

Komisia skutočne uznala, že smernica o ochrane voľne žijúceho vtáctva a smernica o biotopoch sa konkrétne „týkajú širokého rozsahu možného využitia prírody, a to aj na rekreačné účely (napríklad poľovníctvo), výskum a vzdelávanie. Pri takýchto rôznorodých využitíach je odôvodnené predpokladať, že okrem záujmov sa môžu dostať do popredia aj otázky týkajúce sa práv.“³⁴

Ako sa zdá, generálny advokát Bobek takýto prístup podporil vo svojich návrhoch k veci *Gert Folk*.³⁵ Pri zvažovaní kritérií aktívnej legitimácie v smernici o environmentálnej zodpovednosti zdôraznil, že osoba s povolením na rybolov by sa mala považovať za osobu s právom, ktoré môže byť porušené.

29 C-115/09, *Trianel*

30 C-72/12, *Gemeinde Altrip*

31 C-72/12 *Gemeinde Altrip*, bod 52.

32 C-137/14 *Európska komisia proti Nemecku*, bod 60.

33 Oznámenie Komisie, ods. 55.

34 Tamtiež, bod 56.

35 Návrhy, ktoré predniesol generálny advokát Bobek vo veci C-529/15, *Folk*, ECLI:EU:C:2017:419, odsek 77. Ďalšiu diskusiu k tomuto bodu si pozrite v publikácii „Comments on the Commission's Notice on Access to Justice in Environmental Matters“

Predchádzajúca účasť v rozhodovacom procese

Ako už bolo spomenuté vyššie, podľa Príručky pre implementáciu predchádzajúca účasť v rozhodovacom procese vedúcom k prijatiu rozhodnutia o konkrétnej činnosti znamená, že osoba je osobou z radov dotknutej verejnosti. Opačná situácia, kedy sa osoba musí zúčastniť na rozhodovacom procese na to, aby mala aktívnu legitimáciu na napadnutie rozhodnutia, je však príliš obmedzujúca na to, aby bola v súlade s článkom 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru. V každom prípade, podľa právnych predpisov EÚ členské štáty nesmú obmedzovať aktívnu legitimáciu na osoby z radov dotknutej verejnosti, ktoré sa zúčastnili na rozhodovacom procese vedúcom k prijatiu napadnutého rozhodnutia. Vo veci *Djurgården* v súvislosti s ustanoveniami smernice EIA týkajúcich sa prístupu k spravodlivosti, SDEÚ rozhodol, že „účasť na rozhodovacom konaní v oblasti životného prostredia ... je rozdielna a má iný účel ako opravný prostriedok, keďže tento môže byť prípadne podaný proti rozhodnutiu prijatému na záver tohto konania. Táto účasť v rozhodovacom konaní preto nemá vplyv na podmienky výkonu opravného prostriedku/prístupu k postupu preskúmania/právneho prostriedku nápravy.“³⁶ Aarhuský výbor súhlasil s tým, že: „Dohovor neurčuje, že účasť na správnom konaní je predpokladom pre prístup k spravodlivosti, aby mohlo byť napadnuté rozhodnutie prijaté ako výsledok tohto konania, pričom zavedenie takejto všeobecnej požiadavky na aktívnu legitimáciu by nebolo v súlade s dohovorom.“³⁷

Aktívna legitimácia pre mimovládne organizácie – MVO ako dotknutá verejnosť

Definícia „dotknutej verejnosti“ v článku 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru zahŕňa mimovládne organizácie, podporujúce alebo presadzujúce ochranu životného prostredia za predpokladu, že spĺňajú požiadavky podľa vnútroštátneho práva. Podľa Aarhuského výboru to, „[č]i mimovládna organizácia podporuje ochranu životného prostredia, možno zistiť rôznymi spôsobmi, vrátane, ale nie výhradne, ustanovení jej stanov a jej činnosti.“³⁸ Ochrana životného prostredia znamená akýkoľvek účel, ktorý je v súlade s „nepriamo vyjadreným vymedzením životného prostredia uvedeným v článku 2, odseku 3“ dohovoru.³⁹ V tejto súvislosti výbor uviedol, že požiadavka podľa nemeckého práva, aby mimovládne organizácie preukázali, že napadnuté rozhodnutie má vplyv na ciele MVO, vymedzené v jej stanovách, je v súlade s dohovorom.⁴⁰

Zmluvné štáty Aarhuského dohovoru si potom môžu určiť ďalšie požiadavky, ktoré musia mimovládne organizácie spĺňať na to, aby im bola uznaná aktívna legitimácia. Napríklad v Nemecku existuje požiadavka, že na uznanie mimovládnych organizácií za osoby z radov dotknutej verejnosti

(Pripomienky k Oznámeniu Komisie o prístupe k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia), Justice & Environment, marec 2018.

36 C-263/08 *Djurgården*, bod 38.

37 ACCC/C/2012/76 (Bulharsko), ECE/MP.PP/C.1/2016/3, bod 68. Pozrite si aj Report of the Compliance Committee to the sixth Meeting of the Parties on compliance by Armenia (Správa Výboru pre dodržiavanie pre šieste zasadnutie zmluvných strán o plnení zo strany Arménska, ECE/MP.PP/2017/33, body 58-59.

38 ACCC/C/2009/43 (Arménsko), ECE/MP.PP/2011/11/Add.1, bod 81.

39 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 57.

40 ACCC/C/2008/31 (Nemecko), bod 72.

musia byť tieto zriadené v právnej forme združenia, čo od nich v skutočnosti vyžaduje, aby boli organizáciami s členstvom.⁴¹ Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti uvádza ďalšie príklady, vrátane požiadaviek na preukázanie nezávislého alebo neziskového charakteru organizácie alebo minimálneho obdobia existencie.⁴²

Koľko však majú vlády priestoru na voľnú úvahu pri stanovovaní takýchto požiadaviek? Aarhuský výbor uviedol, že akékoľvek požiadavky nesmú byť v rozpore so zásadami dohovoru, čo znamená, že by mali byť „jasne vymedzené, nemali by spôsobovať nadmernú záťaž na environmentálne mimovládne organizácie a nemali by sa uplatňovať spôsobom, ktorý takýmto mimovládnym organizáciám významne obmedzuje prístup k spravodlivosti.“⁴³

Príručka pre implementáciu túto zásadu ďalej rozpracováva a uvádza, že takýto priestor na voľnú úvahu je potrebné vnímať v súvislosti s dôležitou úlohou, ktorú dohovor pripisuje mimovládnym organizáciám, pokiaľ ide o jeho implementáciu⁴⁴ a jasnú požiadavku podľa článku 3 ods. 4 Aarhuského dohovoru „riadne uznávať“ mimovládne organizácie.⁴⁵ To znamená, že „strany by mali zabezpečiť, aby takéto požiadavky neboli príliš zaťažujúce alebo politicky motivované a aby právny rámec každej strany podnecoval vznik mimovládnych organizácií a ich konštruktívnu účasť na verejných záležitostiach. Všetky požiadavky musia byť navyše v súlade so zásadami dohovoru, akými sú nediskriminácia a predchádzanie technickým a finančným prekážkam.“⁴⁶ Príručka pre implementáciu predkladá niekoľko príkladov ďalších požiadaviek, ktoré by neboli v súlade s dohovorom, akými je napríklad požiadavka, aby mimovládne organizácie museli v danej krajine pôsobiť určitý počet rokov, a to z toho dôvodu, že tým môžu byť znevýhodnené zahraničné MVO v rozpore s článkom 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru.⁴⁷

Vo veci *Djurgarden* SDEÚ konštatoval, že požiadavka podľa švédskeho práva, aby mimovládne organizácie mali aspoň 2 000 členov, prekračovala medze voľnosti úvahy štátu, pretože, až na dve organizácie, v podstate zamedzila prístup k súdom všetkým mimovládnym organizáciám vo Švédsku. Súd rozhodol, že: „Hoci je pravda, že tento posledný uvedený článok tým, že odkazuje na článok 1 ods. 2 uvedenej smernice ponecháva na vnútroštátneho zákonodarcu úlohu určiť požiadavky vnútroštátneho práva na to, aby mimovládna organizácia podporujúca ochranu životného prostredia ako združenie mohla využiť právo podať opravný prostriedok za vyššie pripomenutých podmienok, takto stanovené vnútroštátne pravidlá musia na jednej strane zaručiť „široký prístup k spravodlivosti“ a na druhej strane priznať ustanoveniam smernice 85/337 o práve

41 Táto požiadavka je v súčasnosti predmetom oznámenia výboru ACCC zo strany environmentálnej mimovládnej organizácie WWF, ktorá túto podmienku nespĺňa a z toho dôvodu je zamietnutá jej aktívna legitimácia podľa článku 9 ods. 2 - ACCC/C/2016/137 (Nemecko)

42 Oznámenie Komisie, ods. 80.

43 ACCC/C/2009/43 (Armenia), bod 81.

44 Táto úloha bola explicitne uznaná Výborom ACCC v náleze k oznámeniu ACCC/C/2004/05 (Turkménsko), ECE/MP.PP/C.1/2005/2/Add.5, keď dospel k záveru, že „mimovládne organizácie“ združovaním odborných znalostí a zdrojov majú spravidla lepšiu schopnosť účinne vykonávať svoje práva podľa dohovoru než jednotliví občania z radov verejnosti.

45 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 58.

46 Tamtiež.

47 Tamtiež.

podat' opravný prostriedok potrebný účinok. V dôsledku toho tieto vnútroštátne pravidlá nemôžu predstavovať riziko, že zbavia akéhokoľvek dosahu ustanovenia práva Spoločenstva, podľa ktorých tí, ktorí majú dostatočný záujem na spochybnení projektu, a tí, ktorých práva tento projekt porušuje, vrátane združení na ochranu životného prostredia, musia mať možnosť konať (podať žalobu) pred príslušnými orgánmi.”⁴⁸. „Vyžadovaný počet členov však nemôže byť vnútroštátnym zákonom stanovený na úrovni, ktorá ide proti cieľom smernice 85/337 a najmä cieľu umožniť ľahšie súdne preskúmanie činností, na ktoré sa vzťahuje“⁴⁹.

Oznámenie Komisie uvádza, že takéto hľadiská a úvahy sa vzťahujú na všetky požiadavky, ktoré mimovládne organizácie musia spĺňať, aby mohli byť považované za osoby (členov) z radov dotknutej verejnosti.⁵⁰

Dostatočný záujem alebo porušenie práva – aktívna legitímácia *de lege* pre MVO

Článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru uvádza: „... záujem akejkoľvek mimovládnej organizácie, ktorá spĺňa požiadavky uvedené v článku 2 ods. 5, sa považuje za dostatočný na účely písmena a). Tieto organizácie budú považované za také, ktorých práva môžu byť porušené na účely písmena b).“

Mimovládne organizácie, ktoré spĺňajú kritériá uvedené v článku 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru a všetky vyššie opísané vnútroštátne požiadavky, majú automaticky aktívnu legitímáciu podľa článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a legislatívy EÚ, ktorá ju vykonáva. Dôvodom je, že sa má za to, že majú dostatočný záujem alebo že majú práva, ktoré môžu byť porušované, takže nemusia splniť žiadne iné požiadavky. Často sa to označuje ako aktívna legitímácia *de lege* pre MVO.

Aarhuský výbor dospel k názoru, že pravidlá pre aktívnu legitímáciu uplatňované pre mimovládne organizácie podľa belgického práva, ktoré sa snažia napadnúť rozhodnutia, spadajú pod článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.⁵¹ Mimovládnym organizáciám bola predtým zamietnutá aktívna legitímácia, pretože belgické súdy uplatňovali všeobecné kritériá pre aktívnu legitímáciu, čo znamená, že tieto organizácie museli preukázať priamy, osobný a oprávnený záujem, rovnako ako „požadovanú kvalitu“. Aarhuský výbor preto dospel k zisteniu, že kritériá uplatňované belgickými súdmi sú príliš obmedzujúce a teda nespĺňajú požiadavky podľa dohovoru. Keďže judikatúra citovaná spravodajcom bola z dátumu pred ratifikáciou dohovoru zo strany Belgicka, Výbor dospel k záveru, že k porušeniu by došlo iba v prípade, že by rovnaké odôvodnenie pretrvalo aj v budúcej judikatúre.

Vo veci *Trianel* SDEÚ spresnil, že aj keď smernica o posudzovaní vplyvov na životné prostredie umožňuje členským štátom požadovať od jednotlivca, aby preukázal porušenie individuálneho

48 C-263/08, Djurgarden, bod 45.

49 Tamtiež, bod 47.

50 Oznámenie Komisie, ods. 77.

51 ACCC/C/2005/11 (Belgicko)

subjektívneho práva a až potom mu bude priznaná aktívna legitimácia, takúto požiadavku nemožno klásť na mimovládne organizácie, ktoré sa považujú za dotknutú verejnosť.⁵² SDEÚ tiež potvrdil, že pri napadnutí rozhodnutia podľa smernice o posudzovaní vplyvov na životné prostredie sa mimovládne organizácie môžu odvolávať na porušenia právnych predpisov EÚ, ktoré chránia všeobecný záujem. SDEÚ taktiež uznal aktívnu legitimáciu *de lege* pre MVO v rámci právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, ktoré neobsahujú žiadne osobitné ustanovenia týkajúce sa prístupu k spravodlivosti. Vo veci *Slovenské medvede II*⁵³ SDEÚ konštatoval, že na to, aby sa environmentálne organizácie spĺňajúce požiadavky podľa článku 2 ods. 5 uznali za osoby z radov dotknutej verejnosti, musia mať možnosť napadnúť rozhodnutie prijaté na základe smernice o biotopoch o neuskutočnení riadneho posudzovania vplyvov na územie Natura 2000 konkrétneho plánu alebo projektu, ako aj posúdenie do tej miery, pokiaľ obsahuje vady. SDEÚ rozhodol, že toto právo vyplýva z článku 47 Charty základných práv v spojení s článkom 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru. Ako sa uvádza v Oznámení Komisie, takéto odôvodnenie je možné uplatniť na rozhodnutia, ktoré spadajú do pôsobnosti iných smerníc EÚ v oblasti životného prostredia bez ustanovení o prístupe k spravodlivosti⁵⁴ – to zahŕňa napríklad rozhodnutia týkajúce sa vody a nakladania s odpadmi.

Nediskriminácia zahraničných mimovládnych organizácií

Článok 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru: „*verejnosť má [...] prístup k spravodlivosti v záležitostiach životného prostredia, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť, národnosť alebo bydlisko a v prípade právnickej osoby bez ohľadu na jej sídlo alebo skutočné miesto výkonu činnosti.*“

Dôsledkom článku 3 ods. 9 Aarhuského dohovoru je, že podmienky na získanie postavenia MVO s aktívnou legitimáciou *de lege* nesmú zahraničným MVO brániť získať uvedené postavenie alebo byť pre nich neprimerane zložité.⁵⁵ Platí to najmä vtedy, ak má konkrétna činnosť vplyv na životné prostredie presahujúci hranice štátu. K tejto problematike zatiaľ nie je konkrétna judikatúra SDEÚ. Aarhuský výbor doteraz prijal jeden nález o nedodržaní článku 3 ods. 9 dohovoru, týkajúci sa právneho predpisu Turkménska, ktorým sa zakazovalo zahraničným štátnym príslušníkom zakladanie a členstvo v registrovanom združení, pričom v Turkménsku zároveň nesmeli pôsobiť neregistrované združenia.⁵⁶ Spojeným účinkom týchto ustanovení bolo, že zahraničné mimovládne ekologické organizácie nemali možnosť pôsobiť v Turkménsku. Ako už bolo spomenuté vyššie, Príručka pre implementáciu okrem toho tvrdí, že požiadavka, aby environmentálne mimovládne organizácie už pôsobili v určitej krajine určitý počet rokov, nemusí byť v súlade s článkom 3 ods. 9

52 C-115/09 Trianel, bod 45. Pozrite si aj časť 3.1.

53 C-243/15 Lesoochránárske zoskupenie VLK v Obvodný úrad Trenčín (*Slovenské medvede II*).

54 Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti, ods. 70.

55 Oznámenie Komisie o prístupe k spravodlivosti, ods. 82 a 83.

56 ACCC/C/2005/5 (Turkménsko), ECE/MP.PP/C.1/2005/2/Add.5, body 16 a 21. Zatiaľ čo bol riešený konkrétny problém nastolený v tomto oznámení, vzhľadom na obavy, že Turkménsko znovu zaviedlo rovnaké obmedzenia prostredníctvom iných zákonov, na základe žiadosti zo Zasadnutia strán pod spisom č. ACCC/M/2017/2 (Turkménsko) naďalej prebieha preskúvanie implementácie tejto požiadavky.

Aarhuského dohovoru.⁵⁷ Vyhovovať nemusí ani samotná požiadavka „aby ... už pôsobili“, napríklad v krajinách, ktoré povoľujú aktívnu legitimáciu nedávno založeným MVO. Toto ustanovenie by nemalo brániť členským štátom vyžadovať, aby mimovládne organizácie mali miesto výkonu činnosti v určitej zemepisnej lokalite alebo aby mimovládne organizácie museli byť založené v súlade s osobitnými vnútroštátnymi právnymi predpismi.

III. Prístup k spravodlivosti v súvislosti s úkonmi, rozhodnutiami a opomenutiami s dopadom na životné prostredie

Podľa článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru toto právo je priznané *“verejnosti po splnení kritérií stanovených vo vnútroštátnom práve (ak existujú)”*.

Verejnosť

„Verejnosť“ definuje článok 2 ods. 4 Aarhuského dohovoru ako *„jednu alebo viac fyzických alebo právnických osôb a v súlade s vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou ich združenia, organizácie alebo skupiny.“* Táto definícia zahŕňa ako jednotlivcov aj organizácie, ako sú napríklad mimovládne organizácie. Príručka pre implementáciu v tomto smere objasňuje, že: *„[...] združenia, organizácie alebo skupiny bez právnej subjektivity môžu byť podľa dohovoru považované za osoby z radov verejnosti. Toto doplnenie je však podmienené odvolaním sa na vnútroštátne právne predpisy alebo prax. Ad hoc zoskupenia môžu byť považované za osoby z radov verejnosti v prípadoch splnenia požiadaviek stanovených vnútroštátnymi právnymi predpismi alebo praxou, ak nejaké sú. Takéto požiadavky, ak nejaké sú, musia byť v súlade s cieľmi dohovoru o zaistení širokého prístupu k príslušným právam.“*⁵⁸

Spoločným aspektom článku 9 ods. 1, 2 a 3 Aarhuského dohovoru je záväzok nediskriminácie podľa článku 3 ods. 9 dohovoru. Jednotlivcovi alebo združeniu, organizácii alebo skupine sa preto prizná aktívna legitimácia, a to bez ohľadu na štátnu príslušnosť, národnosť alebo bydlisko (alebo sídlo alebo skutočné miesto výkonu činnosti v prípade právnickej osoby). Jednotlivci a subjekty so sídlom v inej krajine však musia ešte spĺňať kritériá aktívnej legitimácie stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch.

Podmienky (kritériá) uvedené vo vnútroštátnom práve, ak sú nejaké

Hoci formulácia „podmienky, ak sú nejaké“ dávajú stranám určitý priestor pre voľnosť úvahy, pokiaľ ide o to, kto je aktívne legitimovaný, v žiadnom prípade neumožňuje stranám definovať podmienky (kritériá) takým spôsobom, aby sa účinne vylúčili všetky alebo takmer všetky osoby z radov verejnosti. Aarhuský výbor na tento účel vytvoril test na zistenie dodržiavania článku 9 ods. 3, ako je najlepšie zhrnuté v jeho náleze k sťažnosti ACCC/C/2008/31 (Nemecko): *„Na rozdiel od článku 9 ods. 1 a 2 sa článok 9 ods. 3 dohovoru vzťahuje na širokú škálu úkonov alebo opomenutí a tiež dáva stranám väčší priestor na voľnú úvahu pri jeho implementácii. Kritériá (podmienky) aktívnej*

57 Príručka na implementáciu Aarhuského dohovoru, str. 58.

58 Príručka na implementáciu, str. 55.

legitimácie stanovené vo vnútroštátnych právnych predpisoch, ak nejaké sú, by mali byť vždy v súlade s cieľom dohovoru zaistiť široký prístup k spravodlivosti. Strany nie sú povinné do svojich vnútroštátnych právnych predpisov zaviesť systém žaloby „qui tam“ (actio popularis) v tom zmysle, že každý môže napadnúť akékoľvek rozhodnutie, úkon alebo opomenutie týkajúce sa životného prostredia. Na druhej strane, Strany nesmú použiť klauzulu „ak sú splnené podmienky uvedené v jej vnútroštátnom práve, ak sú nejaké,“ ako zámerenie na zavedenie alebo uplatňovanie takýchto prísnych kritérií, ktoré by v skutočnosti bránili všetkým alebo takmer všetkým osobám z radov verejnosti, vrátane environmentálnych mimovládnych organizácií, napádať úkony alebo opomenutia, ktoré sú v rozpore s vnútroštátnym právom v oblasti životného prostredia. Prístup k takýmto konaniam by mal byť predpokladom a nie výnimkou, keďže článok 9 odsek 3, je potrebné chápať v spojení s článkami 1 a 3 dohovoru a v súvislosti s účelom vyjadreným v úvodnej časti, že „pre verejnosť, vrátane organizácií, musia byť prístupné účinné súdne mechanizmy tak, aby boli chránené ich zákonné záujmy a dodržiavané právne normy“ (doplnené podčiarknutie).⁵⁹

Tento všeobecný výrok Aarhuského výboru platí pre všetky druhy kritérií, ktoré musí splniť jednotlivec alebo organizácia, ktorá sa snaží napadnúť konkrétny úkon alebo opomenutie. Takéto „kritériá“ možno odlišovať od ustanovení týkajúcich sa úkonov alebo opomenutí podrobených prieskumu, pri ktorých neexistuje žiadny priestor na voľnú úvahu.

Aké podmienky možno teda uložiť? V tejto súvislosti je určite inštruktívny článok 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru. Štáty môžu stanoviť podmienky (kritériá) na základe toho, či má niekto dostatočný záujem alebo či je porušené jeho právo. Okrem toho môžu štáty stanoviť určité „formálne“ podmienky (kritériá), ktoré musia MVO splniť (t. j. v súvislosti s ich zriadením, praxou atď.).

Najprv budú opísané niektoré z výrokov Aarhuského výboru, uvedené v tejto súvislosti, aby bolo možné vytvoriť si predstavu o kritériách stanovených jednotlivými štátmi a následne sa pristúpi k opisu implementácie v práve EÚ.

Dostatočný záujem (prístup založený na záujme)

Ako už bolo uvedené vyššie, v rámci prístupu založenom na záujme sa aktívna legitimácia priznáva všetkým osobám, ktoré vedia preukázať, že daný úkon alebo opomenutie (dostatočne) ovplyvňuje ich záujmy. Členské štáty môžu stanoviť všeobecné požiadavky na riadne doloženie záujmu na napadnutom opatrení.⁶⁰ Takéto kritériá však musia vziať do úvahy všetky relevantné okolnosti v určitom úkone/opomenutí, ktoré by mohli ovplyvniť záujem navrhovateľa a nesmú sa obmedzovať len na určité izolované faktory, či už ide o požiadavku na miesto bydliska v určitej vzdialenosti od činnosti alebo podobne.⁶¹

59 ACCC/C/2008/31 (Nemecko), bod 92. Pozrite tiež ACCC/C/2005/11 (Belgicko), body 34-36; ACCC/C/2006/18 (Dánsko), body 29-30; ACCC/C/2008/32 (Európske spoločenstvo) (1. časť), body 77-80; ACCC/C/2010/48 (Rakúsko), body 51 a 68-70; ACCC/C/2010/50 (Česká republika), body 85 a ACCC/C/2011/58 (Bulharsko), bod 65.

60 ACCC/C/2005/11 (Belgicko), bod 40, ACCC/C/2006/18 (Dánsko), bod 31, ACCC/C/2013/81 (Švédsko), bod 85.

61 ACCC/C/2013/81 (Švédsko), body 86-87.

Porušenie práva (prístup založený na právach)

Ako už bolo uvedené vyššie, pri uplatňovaní prístupu založeného na právach je zaručený prístup k súdu v prípade, že príslušný úkon alebo opomenutie môže potenciálne porušiť subjektívne práva navrhovateľa. Ako zdôraznil Aarhuský výbor vo svojich záveroch k sťažnosti ACCC/C/2008/31 (Nemecko), prísne uplatnenie prístupu porušovania práv by znamenalo nedodržanie článku 9 (3), „pretože mnohé porušenia zo strany orgánov verejnej moci a súkromných osôb by nemohli byť napadnuté, pokiaľ nebude preukázané, že porušením dochádza k porušeniu subjektívneho práva“.

⁶² Aarhuský výbor zdôraznil, že takýto prístup takmer vždy bráni prístupu environmentálnych mimovládnych organizácií k postupom preskúmania, pretože ich subjektívne práva sú spravidla nedotknuté, keďže sa na spore zúčastňujú s cieľom chrániť verejný záujem pri ochrane životného prostredia.⁶³ Systémy založené na právach budú preto obvykle vyžadovať prijatie osobitných ustanovení o aktívnej legitimácii alebo uznanie zo strany súdov, že environmentálne mimovládne organizácie majú osobitné práva v oblasti práva životného prostredia a preto musia byť v prípade porušenia týchto práv aktívne legitimované.

V Nemecku sa takýmto uvažovaním dospelo k zavedeniu (a následnej neskoršej úprave) zákona o odvolaniach v oblasti ochrany životného prostredia.⁶⁴ Bez ohľadu na to, či sa daný zákon vo svojej súčasnej podobe vzťahuje alebo nevzťahuje na všetky úkony/opomenutia, ktoré môžu byť v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi týkajúcimi sa životného prostredia, prístup schválenia osobitného zákona, ktorým je MVO poskytnutý samostatný právny základ pre aktívnu legitimáciu, je určite užitočným prístupom k implementácii článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru. Rozhodujúcou úlohou bude zahrnúť všetky úkony/opomenutia, ktoré môžu byť v rozpore s vnútroštátnymi právnymi predpismi týkajúcimi sa životného prostredia.

Formálne kritériá pre MVO

Štát môže takisto zaviesť kritériá výslovne pre mimovládne organizácie, ktoré sú porovnateľné s kritériami v článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru.⁶⁵ Aarhuský výbor napríklad nemal námietky voči požiadavkám, aby členovia združenia museli preukazovať, že ich cieľom je podporovať ochranu prírody alebo životného prostredia, že danú činnosť vykonávajú v príslušnom členskom štáte počas obdobia troch rokov a že majú aspoň 100 členov alebo majú inú formu „podpory zo strany verejnosti“.

62 Tamtiež, bod 94.

63 Tamtiež, bod 94

64 Pozrite tiež Správu ACCC pre zasadnutie strán o plnení záväzkov zo strany Nemecka podľa dohovoru (EHK/MP.PP/2017/40), kde je opis vykonania článku 9 ods. 3 AD nemeckým zákonom o odvolaniach v oblasti ochrany životného prostredia a jeho aktuálna novelizácia, k dispozícii na internetovej adrese: <https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop6/English/ECE_MP.PP_2017_40_E.pdf>, body 31-65.

65 Podľa článku 9 ods. 2 AD, Účastníci konania, „sa má za to, mimovládne organizácie, podporujúce ochranu životného prostredia a splňajúce požiadavky vnútroštátneho práva, majú záujem“ podať opravný prostriedok (na základe článku 2 ods. 5 AD). To je porovnateľné s článkom 9 ods. 3 AD, ktorým je priznaná aktívna legitimácia združeniam, organizáciám a skupinám, ktoré splňajú podmienky (kritériá) uvedené vo vnútroštátnom práve, ak nejaké sú. Rozdiel vzniká iba z toho, že čl. 9 ods. 2 AD sa týka mimovládnych organizácií, zatiaľ čo čl. 9 ods. 3 AD zahŕňa aj združenia a skupiny, takže v druhom prípade musí byť odôvodnené akékoľvek obmedzenie ich práva na podanie žaloby (t. j. kritériá).

⁶⁶ Aarhuský výbor však bude skúmať v jednotlivých prípadoch všetky podmienky, ktoré môžu vyvstať z konkrétnej sťažnosti.⁶⁷

Zavedenie do práva EÚ

Podľa právnych predpisov EÚ **právo na prístup k postupu preskúmania (právnemu prostriedku nápravy) vyplýva z dvoch prameňov**. Prvým prípadom je situácia, keď smernica obsahuje osobitné ustanovenie o prístupe k spravodlivosti. V súvislosti s článkom 9 ods. 3, v súčasnosti je len jeden príklad, a to smernica o environmentálnej zodpovednosti (ELD). Druhým prípadom je situácia, keď právne predpisy EÚ pre životné prostredie udeľujú procesné a hmotné práva jednotlivcom a mimovládny organizáciám, ktoré možno uplatňovať na súdoch. V tejto oblasti SDEÚ poskytol usmernenie prostredníctvom judikatúry.

Aktívna legitimácia v prípade (bezprostrednej hrozby) škody na chránených druhoch, pôde a vode - Smernica o environmentálnej zodpovednosti (ELD)

V článku 12 ods. 1 smernice o environmentálnej zodpovednosti je fyzickým alebo právnickým osobám, ktoré spĺňajú jedno z troch možných kritérií, priznané právo požiadať príslušné orgány verejnej moci, aby prijali opatrenia proti environmentálnej škode. Článok 13 smernice o environmentálnej zodpovednosti následne garantuje týmto osobám prístup k súdom, aby preskúmali „rozhodnutia, konania alebo nekonania príslušného orgánu“ podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti. Osoby uvedené v článku 12 ods. 1 sú fyzické alebo právnické osoby:

*„a) postihnuté alebo ktoré by mohli byť environmentálnou škodou postihnuté alebo
b) majúce dostatočný záujem na rozhodovaní týkajúcom sa environmentálnej škody alebo
c) odvolávajúce sa na porušenie práva, kde to zákon o správnom konaní členského štátu vyžaduje ako podmienku,“*⁶⁸

Kritériá b) a c) sú svojou formuláciou takmer zhodné s kritériami pre aktívnu legitimáciu definované v smernici o posudzovaní vplyvov na životné prostredie a v článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, ktoré už boli vyššie v texte predmetom diskusie. Oznámenie Komisie navrhuje, aby sa preto pri výklade kritérií uvedených v článku 12 ods. 1 písm. b) a c) smernice o environmentálnej zodpovednosti zohľadňovala judikatúra k aktívnej legitimácii na základe týchto ustanovení.⁶⁹ Kritérium a) stanovuje, že *“právo na postup preskúmania (právo podať žalobu, právo na právny*

66 ACCC/C/2013/81 (Švédsko), bod 85.

67 V tejto súvislosti si pozrite dokumentáciu k oznámeniu ACCC/C/2016/137 (Nemecko) v konaní, ktoré bolo vyhlásené za prípustné na 61. zasadnutí Výboru: <https://www.unece.org/environmental-policy/conventions/public-participation/aarhus-convention/tfwg/envppcc/envppcccom/acccc2016137-germany.html>.

68 článku 12 ods. 1 písm. a) až c) smernice o environmentálnej zodpovednosti.

69 Oznámenie Komisie, ods. 89. Pozrite tiež Jan Darpö, “The EU Commission’s Notice on access to justice in environmental matters” (2017) *Journal of European Environmental and Planning Law* 373 až 382, dostupné on-line: <<http://jandarpö.se/articles-reports/>>.

prostriedok nápravy), ktoré majú osoby postihnuté alebo ktoré by mohli byť postihnuté environmentálnou škodou”,⁷⁰ nedáva členským štátom takú voľnosť úvahy ako kritériá b) a c).

SDEÚ to objasnil vo veci *Folk*, keď rozhodol: “Hoci členské štáty majú širokú mieru voľnej úvahy pri určení, čo predstavuje „dostatočný záujem“, pojem stanovený v článku 12 ods. 1 písm. b) smernice 2004/35, alebo „porušenie práva“, pojem stanovený v článku 12 ods. 1 písm. c) tejto smernice, nemajú takú širokú mieru voľnej úvahy, pokiaľ ide o právo na postup preskúmania/podať žalobu/na právny prostriedok nápravy, ktoré majú osoby postihnuté alebo ktoré by mohli byť postihnuté environmentálnou škodou, ako to vyplýva z článku 12 ods. 1 písm. a) uvedenej smernice.”⁷¹

Súd preto rozhodol, že: “Výklad vnútroštátneho práva, ktorý zbavuje všetky osoby s rybárskym povolením práva podať návrh na začatie konania/postupu preskúmania/právneho prostriedku nápravy v dôsledku environmentálnej škody prejavujúcej sa v náraste úmrtnosti rýb, napriek tomu, že sú priamo dotknuté touto škodou, nerešpektuje rozsah uvedených článkov 12 a 13 a je teda nezlučiteľný s uvedenou smernicou.” (doplnené podčiarknutie).⁷²

Podľa článku 12 ods. 1) smernice o environmentálnej zodpovednosti je teda jediným faktorom vplyv alebo pravdepodobný vplyv environmentálnej škody na žiadateľa. Členské štáty nemôžu ukladať žiadne dodatočné požiadavky. Preto sa to musí odlišovať od situácie podľa článku 11 smernice o posudzovaní vplyvov a článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru, pretože podľa smernice o environmentálnej zodpovednosti členské štáty nie sú oprávnené podmieňovať aktívnu legitimáciu osôb tým, že musia mať právny záujem alebo právo, ktoré môže byť porušené.

Aktívna legitimácia na základe priamo účinných ustanovení právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia

SDEÚ identifikoval niekoľko priamo účinných právnych predpisov EÚ v oblasti životného prostredia, ktoré sú uplatniteľné na vnútroštátnych súdoch. V prípade neexistencie osobitných pravidiel EÚ upravujúcich prístup k spravodlivosti v súvislosti s týmito ustanoveniami je však v zásade ponechané na vnútroštátnych právnych poriadkoch členských štátov, aby si stanovili podrobné pravidlá pre aktívnu legitimáciu.⁷³ Na členské štáty sa však pri vymedzovaní kritérií aktívnej legitimácie na základe zásady účinnej súdnej ochrany a článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru vzťahujú jasné obmedzenia.

Ako sa uvádza v Oznámení Komisie, „členské štáty sú povinné priznávať aktívnu legitimáciu, aby sa zabezpečil prístup k účinnému prostriedku nápravy na ochranu procesných a hmotnoprávných práv

70 C-529/15 *Folk*, bod 47.

71 *Tamtiež*, bod 47.

72 *Tamtiež*, bod 49.

73 C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie*, (Slovenské medvede I), bod 47. Vychádza to z dlhoročnej judikatúry Súdneho dvora Európskej únie. Pozrite si napríklad C-268/06 *Impact* [2008] ECR I-2483, body 44 a 45.

*priznaných environmentálnym právom Únie aj vtedy, ak príslušné environmentálne právne predpisy EÚ neobsahujú konkrétne ustanovenia v tejto záležitosti“.*⁷⁴

Fyzické alebo právnické osoby, ktoré majú práva vyplývajúce z právnych predpisov EÚ o životnom prostredí, musia mať preto aktívnu legitimáciu, aby sa na ne mohli odvolávať pred vnútroštátnymi súdmi. V tejto súvislosti SDEÚ rozhodol, že „*bolo by nezlučiteľné so záväzným účinkom, ktorý smernici priznal článok 288 ZFEÚ, keby sa zásadne vylúčilo, aby sa dotknuté osoby mohli odvolávať na (smernicou) uložené povinnosti*“.⁷⁵ SDEÚ rozhodol aj s prihliadnutím na zásadu účinnej súdnej ochrany vyjadrenej v článku 4 ods. 3 Zmluvy o EÚ a článku 19 ods. 1 Zmluvy o EÚ, že jednotlivci alebo tam, kde je to vhodné, riadne zriadená environmentálna organizácia, musia mať možnosť odvolávať sa na smernice, ktoré majú za cieľ ochranu životného prostredia v rámci súdneho konania. SDEÚ v rade rozsudkov rozhodol, že mimovládne organizácie a fyzické osoby musia byť aktívne legitimované, aby mohli napadnúť:

- plány kvality ovzdušia, alebo ich nedostatok, v rozpore so smernicou o kvalite ovzdušia (C-237/07 *Janecek* a C-404/13 *ClientEarth*);
- povolenia podľa smernice o národných emisných stropoch (*Stichting*⁷⁶); a
- výnimky podľa smernice o biotopoch (*Slovenské medvede*⁷⁷)
- povolenia prijaté na základe rámcovej smernice o vode (*Protect*⁷⁸).

Napríklad vo veci *Client Earth* SDEÚ rozhodol, že: “[...] fyzické alebo právnické osoby, ktorých sa riziko prekročenia limitných hodnôt po 1. januári 2010 priamo týka, musia mať možnosť vymôcť od vnútroštátnych orgánov, a to prípadne aj prostredníctvom žaloby na príslušnom súde, aby bol vypracovaný plán kvality ovzdušia v súlade s[mo] smernicou o kvalite ovzdušia] [...]”⁷⁹

Na základe tohto výroku súd prvého stupňa v Bruseli vydal 17. decembra 2017 medzitýmny rozsudok, že každý obyvateľ v oblasti alebo pásme, kde sú prekročené hodnoty kvality ovzdušia, je považovaný za „*priamo dotknutého*“.⁸⁰ Táto argumentácia v odôvodnení môže byť potenciálne uplatnená na iné priamo účinné právne predpisy EÚ v oblasti životného prostredia, ktoré doteraz neboli predmetom konania o prejudiciálnej otázke pred SDEÚ.

Vo svojej judikatúre SDEÚ ďalej neobmedzuje túto kategóriu fyzických a právnických osôb, ktorým vyplývajú práva z právnych predpisov EÚ o životnom prostredí. SDEÚ sa tiež jasne vyjadril, že rovnako ako sťažovateľom – jednotlivcom sú tieto práva vyplývajúce z právnych predpisov EÚ o

74 Oznámenie, ods. 95. Toto tvrdenie vychádza z Príručky na implementáciu, str. 197 a ACCC/C/2006/18 (Dánsko).

75 C-243/15 *Slovenské medvede II*, bod 44; a C-664/15 *Protect*, bod 34.

76 Spojené veci C-165 až C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu*

77 C-240/09 *Lesoochranárske zoskupenie*, (*Slovenské medvede*).

78 C-664/15 *Protect*

79 C-404/13 *ClientEarth*, bod 56.

80 Pozrite si <https://www.clientearth.org/preliminary-question-from-belgian-court-provides-opportunity-to-set-binding-precedent-on-the-right-of-citizens-and-ngos-to-enforce-air-quality-monitoring-rules/>.

životnom prostredí⁸¹ garantované aj environmentálnym organizáciám.⁸² Kategória osôb, ktorým vyplývajú tieto práva z právnych predpisov EÚ je teda veľmi široká.

V dvoch konaniach o prejudiciálnych otázkach, ktoré sa zameriavali najmä na aktívnu legitímáciu mimovládnych organizácií pred vnútroštátnymi súdmi, SDEÚ objasnil spôsob, akým tieto rozsudky SDEÚ konkrétne ovplyvňujú procesnú autonómiu členských štátov pri stanovovaní špecifických kritérií pre aktívnu legitímáciu.

Vo veci *Slovenské medvede* sa SDEÚ prvýkrát výslovne odvolával na článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a článok 47 Charty základných práv. Najprv konštatoval nedostatok právnych predpisov EÚ, ktorým sa vykonáva článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru v celej EÚ⁸³ a dospel k záveru, že článok 9 ods. 3 nebol dostatočne presný a bezpodmienečný na to, aby mal priamy účinok. Napriek týmto faktorom rozhodol, že vnútroštátne procesné právo sa musí vykladať čo najviac takým spôsobom, ktorý je v súlade s cieľmi článku 9 od. 3 Aarhuského dohovoru, čiže poskytnúť aktívnu legitímáciu mimovládnym organizáciám.

Súd rozhodol, že: „*prináleží ... vnútroštátnemu súdu, aby poskytol taký výklad procesného práva týkajúceho sa podmienok, ktoré je potrebné splniť na podanie správneho opravného prostriedku alebo žaloby, ktorý bude v čo najväčšej miere v súlade tak s cieľmi článku 9 ods. 3 tohto dohovoru, ako aj s cieľom účinnej súdnej ochrany práv poskytovaných právom Únie, aby mohla organizácia na ochranu životného prostredia napadnúť na súde rozhodnutie prijaté v rámci správneho konania, ktoré by mohlo byť v rozpore s právom Únie v oblasti životného prostredia.*“⁸⁴

Pokiaľ ide o otázku, či článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru má priamy účinok, rozsudok je určite sporný. Príslušné ustanovenie je presné a bezpodmienečné so zreteľom na „*úkony a opomenutia*“, ktoré môžu byť napadnuté, a čo sa týka základu pre takéto napadnutie, čiže „*vnútroštátneho právneho predpisu, týkajúceho sa životného prostredia.*“

Aarhuský výbor navyše potvrdil, že Aarhuský dohovor vo vzťahu k uvedeným prvkom nedáva žiadny priestor na voľnú úvahu.⁸⁵ Okrem toho existencia určitej voľnosti úvahy pri uplatnení tohto ustanovenia, ako bolo uvedené s odkazom na „vnútroštátne kritériá“, predtým nebránila súdu v tom, aby dospel k nález, že toto ustanovenie je dostatočne presné a bezpodmienečné, aby malo priamy účinok. Ako už bolo uvedené vyššie, vnútroštátny súd musí následne posúdiť, či táto voľnosť úvahy bola náležite využitá.⁸⁶

Napriek tomu vo veci *Slovenské medvede* bolo potvrdené, že právo EÚ vyžaduje, aby vnútroštátne súdy vykladali svoje vnútroštátne procesné právo v súlade s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

81 Pozrite si napríklad C-240/09, *Lesoochranárske zoskupenie*, (*Slovenské medvede I*), bod 52 a C-664/15 *Protect*, body 45, 54, 87, 92 a 98 s odkazmi na „práva vyplývajúce z“ práva EÚ o mimovládnych organizáciách.

82 Vec C-237/07 *Janecek* bola žalobou jednotlivca s bydliskom stanice na meranie kvality ovzdušia.

83 C-240/09, *Lesoochranárske zoskupenie*, (*Slovenské medvede*), body 40-41.

84 Tamtiež, bod 51.

85 ACCC/C/2008/32, (Európska únia), (2. časť), bod 52.

86 Spojené veci C-165 až C-167/09 *Stichting Natuur en Milieu*, bod 97.

Nálezy Aarhuského výboru teda priamo súvisia so stanovením obsahu tejto povinnosti podľa práva EÚ.

V rozsudku *Protect* je vysvetlené, že článok 9 ods. 3 dohovoru „v spojení s článkom 47 Charty základných práv ukladá členským štátom povinnosť zabezpečiť účinnú súdnu ochranu práv vyplývajúcich z práva Únie, najmä z ustanovení práva životného prostredia.“⁸⁷ SDEÚ ďalej rozhodol, že právo na účinný prostriedok nápravy a spravodlivý proces upraveného v článku 47 Charty predstavuje opätovné potvrdenie zásady účinnej súdnej ochrany.⁸⁸ To znamená nielen to, že súdy musia v najvyššej možnej miere vykladať procesné pravidlá týkajúce sa podmienok, ktoré musia byť splnené na podanie žaloby v súlade s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru a článku 47 Charty základných práv, ale tiež to, že súdy musia neuplatniť také zákony, ktoré neumožňujú vyhovujúci výklad. To platí aj v prípade, kedy „akékoľvek odporujúce ustanovenie vnútroštátneho práva, aj keby bolo prijaté neskôr, bez toho, aby musel žiadať o jeho zrušenie zákonodarnou cestou alebo akýmkoľvek iným ústavným postupom alebo naň čakať.“⁸⁹

Výsledná miera voľnej úvahy pre členské štáty pri zavedení „kritérií“ pre aktívnu legitimáciu

Z rozhodnutí Aarhuského výboru a SDEÚ možno vyvodiť tri jasné závery:

1. Aktívna legitimácia ako predpoklad, povinnosť odôvodnenia obmedzení

Ako už SDEÚ objasnil vo veci *Protect*, právo na účinný prostriedok nápravy podľa článku 47 Charty základných práv predpokladá schopnosť vstupovať do súdneho konania. Aarhuský výbor podobne uznal, že prístup k spravodlivosti by nemal byť výnimkou, ale pravidlom. Akákoľvek „podmienka“ uložená „priamo dotknutej fyzickej alebo právnickej osobe“ predstavuje obmedzenie práva na účinný prostriedok nápravy a musí byť odôvodnená na základe podmienok uvedených v článku 52 ods. 1 Charty.⁹⁰ Takéto obmedzenia musia spĺňať formálne kritériá článku 52 ods. 1 Charty základných práv, a síce: a) musia byť ustanovené zákonom, b) rešpektujú podstatu daného zákona, c) sú nevyhnutné podľa zásady proporcionality a d) skutočne spĺňajú ciele verejného záujmu, ktoré sú uznané Úniou, alebo potrebu chrániť práva a slobody iných.⁹¹

Vo veci *Protect* bola daným kritériom požiadavka, aby mimovládna organizácia predložila pripomienky v rámci určitého časového obdobia, po uplynutí ktorého by prišla o svoje postavenie „účastníka konania“ a tým aj o právo na získanie prístupu k súdu. Keďže tejto MVO bolo fakticky zabránené predkladať pripomienky ako „účastník konania“, bol jej zabránený prístup k spravodlivosti. Súd dospel k záveru, že išlo o neprijateľné obmedzenie práva na účinný prostriedok nápravy. Zatiaľ čo tento prípad sa týkal mimovládnej organizácie a veľmi špecifickej vnútroštátnej právnej úpravy, daná požiadavka by platila aj v súvislosti s každou podmienkou prístupu k súdom.

87 C-664/15 *Protect*, bod 45.

88 C-73/16 *Puškár*, EU:C:2017:725, bod 59 a C-664/15 *Protect*, bod 87.

89 C-664/15 *Protect*, bod 56

90 *Tamtiež*, bod 90.

91 *Tamtiež*, bod 90 a analogicky C-73/16 *Puškár*, ods. 61-71.

2. Kritériá nesmú vylučovať kategórie žiadateľov (mimovládne organizácie ani jednotlivcov)

Okrem toho, ako rozhodol SDEÚ vo veci *Protect*, „právo na prostriedok nápravy stanovené v článku 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru by tak bolo zbavené akéhokoľvek potrebného účinku, ba priam jeho samotnej podstaty, ak by sa malo pripustiť, že zavedením takýchto podmienok by bolo určitým kategóriám „členov verejnosti“, či dokonca „členov dotknutej verejnosti“, ako sú organizácie na ochranu životného prostredia spĺňajúce požiadavky stanovené v článku 2 ods. 5 Aarhuského dohovoru, odopreté akékoľvek právo na súdne preskúmanie.“⁹²

Ako bolo uvedené vyššie, pojem „osoby z radov verejnosti“ (členovia verejnosti) má široké vymedzenie. Zahŕňa aj súkromné osoby, ako aj „dotknutú verejnosť“, ktorá je definovaná ako „verejnosť, ktorá je dotknutá alebo pravdepodobne dotknutá, alebo má záujem na postupoch environmentálneho rozhodovania“. „Kategóriami osôb z radov verejnosti (členmi verejnosti)“, ktorým nesmie byť odoprené právo na súdne preskúmanie, sú preto súkromné osoby a tým viac osoby, ktoré sú alebo by mohli byť postihnuté alebo iným spôsobom sa zaujímať o namietané porušenie. Rozsudok vo veci *Protect* analyzoval situáciu mimovládnych organizácií ako jednej z týchto „kategórií „členov verejnosti““. Dospel k záveru, že stanovenie kritérií aktívnej legitimácie vnútroštátnymi právnymi predpismi „by predovšetkým nemalo zbaviť organizácie na ochranu životného prostredia možnosti nechať preskúmať dodržiavanie noriem vyplývajúcich z práva Únie v oblasti životného prostredia, pretože také normy sú najčastejšie zamerané na všeobecný záujem, a nie iba na ochranu záujmov jednotlivcov a cieľom uvedených organizácií je ochrana všeobecného záujmu.“⁹³ Aktívna legitimácia environmentálnych organizácií preto nesmie byť obmedzená na prípady, v ktorých sú postihnuté alebo porušované individuálne záujmy alebo práva ich členov. Environmentálne organizácie musia namiesto toho dokázať postaviť svoju aktívnu legitimáciu na obhajovaní verejného záujmu. Ide o zásadný bod, a to najmä v členských štátoch, ktoré prijali prístup k aktívnej legitimácii založený na právach. Je úplne jasné, že členský štát nedodržiava článok 9 ods. 3 dohovoru, ak „sú vylúčené všetky mimovládne organizácie, ktoré pôsobia výhradne na účely presadzovania ochrany životného prostredia“ z možnosti dosiahnuť nápravu,⁹⁴ takisto nie je prípustné ani vylúčiť všetky fyzické osoby z možnosti napadnutia úkonu alebo opomenutia.⁹⁵ Pri navrhovaní a určovaní kritérií sa teda nesmú vytvárať také prísne kritériá, ktoré by v konečnom dôsledku znemožnili týmto kategóriám osôb z radov verejnosti napadnúť úkony alebo opomenutia, ktoré spadajú pod článok 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.⁹⁶

3. Predchádzajúca účasť v konaní o povolení ako podmienka pre aktívnu legitimáciu na inom základe než podľa článku 9 ods. 2 Aarhuského dohovoru a smerníc o

92 C-664/15 *Protect*, bod 46.

93 *Tamtiež*, bod 47.

94 ACCC/C/2005/11 (Belgicko), body 35 a 39 a ACCC/C/2008/32 (Európska únia) (2. časť), bod 73.

95 ACCC/C/2008/32 (Európska únia) (2. časť), bod 93.

96 C-664/15 *Protect*, bod 48. Je nutné vziať na vedomie, že v tomto bode Súd spomína „environmentálne organizácie“ avšak ako bolo uvedené, tento prípad sa všeobecnejšie vzťahuje na „členov verejnosti“, či dokonca „členov dotknutej verejnosti“ (bod 46), pričom obidve tieto kategórie zahŕňajú fyzické osoby.

posudzovaní vplyvov na životné prostredie a o posudzovaní účinkov určitých plánov a programov na životné prostredie

Vo veci *Protect* musel SDEÚ rozhodnúť, či sa má právo mimovládnej organizácie na aktívnu legitímáciu posudzovať s ohľadom na jej právo na účasť a skutočnú účasť v konaní o povolení. Súd rozhodol, že požiadavka, aby bol účastník povinný vzniesť svoje námietky včas počas správneho konania a najneskôr do konania ústnej časti, lebo inak by prišiel o svoje postavenie „účastníka konania“ a tým aj možnosť napadnúť rozhodnutie, nie je v zásade v rozpore s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.⁹⁷ Súd však následne uviedol, že v danom konkrétnom prípade nebolo možné takúto požiadavku uplatniť, pretože v prvom rade nebolo dostatočne zabezpečené právo žiadateľa stať sa účastníkom konania.⁹⁸ Z tohto dôvodu táto požiadavka nebola v súlade s článkom 9 ods. 3 a článkom 9 ods. 4 Aarhuského dohovoru v spojení s článkom 47 Charty základných práv.⁹⁹ Ako už bolo uvedené vyššie, Aarhuský výbor rozhodol, že dohovor „*aby bolo možné napadnúť rozhodnutie prijaté ako výsledok konania, nepodmieňuje účasťou v tomto správnom konaní, pričom zavedenie takejto všeobecnej požiadavky na aktívnu legitímáciu by nebolo v súlade s dohovorom.*“¹⁰⁰ Je preto otázne, či by takáto požiadavka, ako bola uvedená vo veci *Protect*, by mohla niekedy byť v súlade s článkom 9 ods. 3 Aarhuského dohovoru.

Client Earth, 2019

Verziu v slovenskom jazyku spracovalo VIA IURIS

97 C-664/15, *Protect*, bod 82.

98 *Tamtiež*, body 95-96.

99 *Tamtiež*, bod 101.

100 ACCC/C/2011/58 (Bulharsko), bod 68. Pozrite si aj správu Výboru k ACCC/C/2004/8 (Arménsko), body 58-59 (https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/mop6/English/ECE_MP.PP_2017_33_E.pdf).